

Lehtikirjoittelua rasismista ja amerikansuomalaista horioppia

Ismo Söderling

Ensimmäisen polven siirtolaisen elämä ei ole uudessa maassa helppoa, kun hän joutuu hakemaan töitä usein kielitaidottomana. Tuskin rahaakaan on liikaa, sillä paremman ansion vuoksihan sitä useimmiten muuttomatkalle lähdetään. Tämän on kokenut moni suomalainenkin muuttaja. Voi leivän päälle on hankittu kovimman kautta: suomalaiset ovat työskennelleet Australiassa kaivoksilla ja sokeripelloilla, USA:ssa kaivosten ohella metsätöissä ja farmareina. Ruotsinsuomalaiset taas kansoittivat autotehtaat ja telakat toisen maailmansodan jälkeen.

Vaikka esimerkiksi USA:ssa suomalaiset 1800-luvun lopulla varmasti kuuluivat parhaiten koulutettujen siirtolaisten joukkoon, ei heille juuri uraputkea herunut. Uralla eteneminen tyssäsi kielitaidottomuuteen ja anglikaaniseen ylivaltaan. Kaivoksille pomoiksi pääsivät usein esimerkiksi Englannista tai Walesista tulleet, joilla oli kielitaidon lisäksi ammatillista kokemusta. Suomalaisille tuli tutuksi kehoitus lisätä työtah-
tia, ”horioppia, horioppia” (harry up).

Yhdysvallat on ollut mielenkiintoinen sosiaalinen laboratorio – ja toimiva esimerkki siitä, miten käy jos kaikkia ei kohdella tasapuolisesti. Suomalaiset vähitellen turhautuivat syvissä kaivoksissa ja synkissä tukkikämpissä. Seurauksena oli poliittinen radikalismi, joka jossain määrin leimaa vieläkin amerikansuomalaisuutta. Suomalaisen kohtelu ei ollut pahimmasta päästä: USA:n mustat saivat lopullisesti kansalaisoikeutensa käytännössä vasta 1960-luvulla. Samoihin aikoihin myös Australian alkuperäisväestö tunnustettiin Australian kansalaisiksi.

Kun seuraa Suomessa nykyisin käytävää maahanmuuttokeskustelua, paljastuu siitä valitettavan selkeästi näköalattomuus ja leimakirveen heiluttaminen. Valtalehtemme julkisti marraskuun alussa teettämänsä asennekyselyn suomalaisten suhtautumisesta maahanmuuttoon. Vastaajia oli noin 1000 eli sinällään näy-

te on pieni. Otsikointi lehden eri numeroissa oli varsin vauhdikasta: ”Rasismi teki pesän Suomeen”, ”Rasismien osoittaminen yleistyy”, ”Perussuomalaisista yli neljännes löytää itsestään rasistisia piirteitä” jne.

Vastaavia tuloksia on saatu Suomessa jo vuosia ellei vuosikymmeniä. Tutkijoille ja asiantuntijoille ovat tuttuja maahanmuuttovastaiset asenteet 1990-luvulta lähtien – tunnetuimpina näistä lienevät Joensuun tapahtumat. Asia on hyvin tutkittu. Jotta leimakirves ei olisi alkanut viuhua liian tiuhaan, tarvittiin kokeneen tutkijan viileä yleisönosastopalaute samaisessa valta-lehdessämme. Väestöliiton erikoistutkija Minna Säävälä totesi palautteessaan, että ”Rotuajattelun kannatus näyttää vähentyneen”. Säävälä totesi, että ”yksittäisen väittämän perusteella ei voida osoittaa asenteiden muuttuneen, mutta se antaa viitteitä muutoksen suunnasta”. Kuinka ollakaan, seuraavan päivän HS:ssa (21.11.2011) oli vaisuhko uutinen, jossa neljällä palstalla todettiin, että ”Asenteet maahanmuuttoon lieventyneet”. Siihen loppui julkinen keskustelu. Jälkinäytöksenä oli, että perussuomalaiset tunsivat itsensä syystäkin leimatuiksi. Otoksen pienuudesta johtuen puolueiden välillä joidenkin kysymysten kohdalla ei ollut todellista eroa asenteissa.

Mitä koko lehden asennemittausasiasta opimme? Tutkimuspuolen edustajana toivon hartaasti, että lehdet keskittyvät jatkossa uutisointiin ja jättävät tutkimukset alan ammattilaisille. Luotettavia tuloksia saadaan pääsääntöisesti vain isoilla aineistoilla ja ammattitaitoisten tutkijoiden toimesta. Saatujen tulosten ymmärtämistä helpottaa luonnollisesti se, että tulos sijoitetaan historialliseen ja globaaliin yhteyteen. Tällaiseen syvällisempään raportointiin hektisessä uutisympäristössä toimivalla artikkelitoimittajalla on harvoin aikaa ja mahdollisuutta.

Suomeen tullaan eri maista ja kulttuureista, tulijat ovat erilaisilla elämisen eväillä varustettuja. Jot-

ta selviämme maahanmuuton ja monikulttuurisuuden haasteista, pitänee meillä yhteiskuntana olla jonkinlaiset pelisäännöt, jotta pystymme yksituumaisesti viemään Suomi-neitoa eteenpäin elämän pyörteisä. Eduskuntamme pohtii parhaillaan ensi vuoden budjettia ja talouskehitystä yleensäkin. Yhden vinkin voin antaa jo tässä vaiheessa: kaikki rahat mitkä pa-

nostetaan maahanmuuttajien kielen ja ammatin opettamiseen, tulevat aikanaan korkoina takaisin. Näin loppuvuoden kunniaksi toivotan suomalaisille poliitikoille ”horioppia” kotouttamisasioissa. Lukijoilleni toivotan oikein hyvää ja rauhallista joulua sekä onnellista uutta vuotta 2012.

Racism in the media, and Finnish-American “horioppia”

Although, for example, the Finns in America in the late 1800s were among the best-educated immigrants, they were hardly on a fast track to a professional career. Career development ran afoul as a result of poor language skills and the Anglican hegemony. The mining bosses were usually from England or Wales; not only did these immigrants already speak English but they also had the work experience. Finns soon got accustomed to the refrain of “horioppia, horioppia” (hurry up) – to work faster. No wonder they became politically radicalized.

If you have followed the current immigration debate in the Finnish media, you may have observed a regrettable limitedness of vision and plenty of name-calling and label-wielding. In the beginning of November, our biggest newspaper published a survey it had conducted on Finnish attitudes concerning immigration. The sample size of approximately 1,000 respondents was rather small, but the headlines in the paper’s various editions were quite colorful: “Racism found a home in Finland”, “Racist expression becoming increasingly common”, “Over a quarter of the supporters of the Finns Party (Perussuomalaiset) find racist traits in themselves”, etc.

Similar findings have been common in Finland for years, if not for decades. Researchers and experts have been familiar with anti-immigration sentiment since the 1990s – the events that took place in Joensuu are probably among its best known manifestations. There is ample research on the topic. But to put a stop to the

public name-calling and labeling, we needed an experienced researcher to send a calm, modulated letter to the editor of said newspaper. Special researcher Minna Säävälä at Väestöliitto, the Family Federation, noted in her response that “Support for racism seems to be waning”. According to Säävälä, “a change in attitudes cannot be established on the basis of a single statement, but it gives an indication of the direction of change”. The next day, her response was followed by a tepid news item in the newspaper in question (Helsingin Sanomat, 21.11.2011), taking four columns to say that “Attitudes toward immigration have become milder”. The public discussion ended there, but the after-effect was that the Finns Party felt unfairly targeted, and for good reason. Because of the small sample size, some of the survey questions showed no real differences in attitude from one political party to another.

What did we learn from the newspaper’s attitude survey? As a representative of the research community I sincerely hope that in the future newspapers concentrate on covering the news and leave the research to researchers. Reliable findings usually require a large sample size and the stewardship of trained researchers. And when interpreting the findings, it is useful to place them in a historical and global context. A newspaper reporter working under the pressure of a hectic news cycle rarely has the time or the opportunity for this kind of in-depth reporting.

I want to wish our readers a joyful and peaceful Christmas and a very happy 2012.